

İçinde yaşadığımız çağda, varoluşumuzun dilsel hale büründüğüne tanıklık etmekteyiz. Hatta artık neredeyse bizi biz yapan “deneyim”in, aslında dilsel bir öğeden başka bir şey olmadığına farkına daha çok varıyoruz: Gadamer’in deyişiyle “İnsan deneyimi özünde dilseldir”. Bu nedenle dil, dünyayı betimlediğimiz işlevsel bir araç değil, dünyanın betimlenebilirliğinin olanaklı koşuludur. Diğer bir deyişle, insan dünyayı ve kendi ben’ini dil ile kurar. Dünyanın kendisinde bulunmayan bağıntılar ve anlamlar, dil aracılığıyla kurulur ve bu yolla anlam dolu bir dünya yaratmış oluruz. Dünyada bulunan nesnelere bir anlamı ve birbirleriyle bağıntıları yoktur aslında. Anlam yükleyen ve nesnelere arası bağlantılar kuran bilincimiz ya da düşünmemizdir. Örneğin elmanın kendinde kırmızılık, ekşilik, yuvarlaklık yoktur. Ona “kırmızı, ekşi ve yuvarlak elma” diyen bilincimizdir. Dünyada “önce kara bulutlar toplanır, sonra yağmur yağar”, “İlkbahardan sonra yaz gelir” türünden bağlantılar da yoktur. Bu tür bağlantıları kuran yine bilincimizdir. Bilincimiz, nesnelere, onların özellikleri, bağlantıları üzerine düşünürken dili kullanır. Buradan düşünme ile dil arasında zamansal bir ardardalık ilişkisi varmış gibi düşünülebilir. Ancak yoktur: dil olmadan hiçbir kavram, zihnin hiçbir nesnesi mümkün olamaz. Çünkü bir nesnenin bilinç için varlık kazanması dille olur. O halde insanlar biçimini bilincin ve dilin belirlediği bir dünyada yaşarlar. Bu anlamda “dünya”sı olan tek varlık insandır. Hayvanın bu anlamda bir “*dili*” olmadığı için dünyası da yoktur. Dilde insana kendini açan anlam dünyası, nesnelere bir arada bulunmasını imlemez; içinde nesnelere karşılıklı olarak ilişkide bulunduğu, bu yolla bağlantılar zinciri oluşturduğu bir alandır. Dil, insanın dünyasıdır. Bu dünyada insanlar birbirleriyle konuşurlar. Bu konuşmalara yön veren dildir. İnsanlar bilinçlerinde varolanları dile yansıtırlar. Dil, anlamın ortaya çıktığı yerdir, ama bununla birlikte sözcüklerin de varolduğu bir yerdir. Sözcük, belirli anlamları imlemek için kullanılan göstergelerdir. Dilde iki tür gösterge vardır: sözcük ve kavram (anlam/ide). Kavram, nesnelere göstergesidir; sözcük de kavramların göstergesidir. Sözcük ve kavram birbirini sıkı gerektirir: kavramı (anlamı) olmaksızın sadece sözcüklerle düşünemeyiz. Sırf anlamlara sahip, fakat bunların etiketi sayılabilecek sözcükleri kullanmadan da düşünemeyiz. Bu anlamda dil ve düşünme eş zamanlı olarak gerçekleşirler. Diğer bir deyişle dil olmadan düşünme faaliyeti gerçekleşemez. Düşünce, sözcükle birarada bilincimizde bulunur. Konuşma da bilincimizde bulunanların aktarılmasından başka bir şey değildir.

Düşüncelerimizi başkalarına aktarırken, karşımızdaki kişinin bizi anlamasını sağlayan nedir? Elbette dildir. Ancak burada bir sorun ortaya çıkmaktadır? Zihinde belirli bir sözcükle temsil edilen kavramın/anlamın, konuştuğum kişinin zihninde de aynı şeyi imlediğini nasıl bilebilirim? Dil sayesinde, yani dildeki göstergeler ve ortak kabuller sayesinde. Ortak kabuller derken bir ulusun neredeyse aynı biçimde düşünmesi kastedilmektedir. Ulusların özünü, onların dillerine bakarak anlayabiliriz. Humboldt'un deyimiyile "Dil, bir ulusun tinini verir... dil, halkın tını; tını halkın dilidir". Dil, belirli bir coğrafyada yaşayan insanların belirli bir biçimde düşünmesine yol açar. Bu nedenle dilsel farklılık, dünya görüşü farklılığı anlamına gelir. Dünya görüşü farklılıklarına rağmen, insanlar yine de birbirleriyle anlaşabilmektedir. Bu olanağı onlara yine dil vermektedir. Çünkü dilsel bakımdan anlaşma, bilinçte varolan anlamların paylaşılmasıdır. İnsanlar aynı doğaya sahip oldukları için aynı biçimde anlamları edinirler.